

References.

1. Velychko, L.Yu. (2018). «The scope of labor law on the legal regulation of labor in farms». Sfera dii trudovoho prava na pravove rehulivannia pratsi u fermers'kykh hospodarstvakh. *Pravo i suspil'stvo*. № 1. pp. 114-117. Available at: <http://surl.li/qdprnw>.
2. Zahal'na deklaratsiia prav liudyny: Mizhnarodnyy dokument. [Universal Declaration of Human Rights: International document]. dated December 10, 1948. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#top.
3. Mizhnarodnyy pakt pro ekonomichni, sotsial'ni i kul'turni prava: Mizhnarodnyy dokument. [International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights: International document]. dated December 16, 1966. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#top.
4. Konstytutsiia Ukrainy: Zakon. [Constitution of Ukraine: Law]. № 254k/96-VR dated June 28, 1996. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#top>.
5. Pro fermers'ke hospodarstvo: Zakon Ukrainy. [On farming: Law of Ukraine]. № 973-IV dated June 19, 2003. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text>.
6. Pro osoblyvosti pratsi chleniv FH: lyst Minsotspolityky. [About the specifics of the work of FS members: letter of the Ministry of Social Policy]. № 306/0/22-17 dated June 14, 2017. Available at: <https://ips.ligazakon.net/document/view/fn033795>.
7. Pro oplatu pratsi: Zakon Ukrainy. [On wages: Law of Ukraine]. № 108/95-VR dated March 24, 1995. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text>.
8. Kodeks zakoniv pro pratsiu Ukrainy: Kodeks. [Code of Labor Laws of Ukraine: Code]. № 322-VIII dated December 10, 1971. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>.

Abstract.

Lysiak O., Krichfalushii-Stepanova K. Cancellation of the moratorium on the sale of agricultural land as an impetus to improve legal issues regarding the implementation of the right to work in farms.

Throughout the entire history of generations in our state, the land has played and continues to play a significant role in its development and achieving production efficiency. It is expedient to preserve the traditions of generations regarding the management of fertile Ukrainian agricultural lands at a more professional level, considering the cancellation of the moratorium on the sale of agricultural land, the experience of countries with a developed market economy, the achievements of scientific and technical progress. For this, it is necessary to create conditions for realizing the right to work on farms, considering that this form of management is one of the most widespread in Ukraine. A legal analysis of the norms of the current legislation of Ukraine, which regulates the right to work on farms, was carried out. Based on the performed analysis, the primary forms of implementation of the right to work were considered, and their advantages and disadvantages were systematized. The primary forms of implementation of the right to work in farms were systematized depending on the subjects and the type of work performed. The effectiveness of the primary forms of implementation of the right to work and their impact was analyzed on the activity of the farm and identified problematic issues contained in the provisions of the current legislation, which cause gaps and conflicts of some fixed norms of the current legislation regulating the right to work in farms. Attention was drawn to the presence of specific problematic issues in the implementation of the right to work in farms, in particular, the uncertainty of the status, rights, and guarantees of farm members in the process of their implementation of the right to work, including the regime of working hours and time for rest, compliance with the established a state-guaranteed salary; temporality of seasonal work; insecurity of persons who perform work or provide services under a civil law contract concluded with a farm. It emphasizes the need to improve the norms of the current legislation, in particular, the Law of Ukraine "On Farming", taking into account the fact that the legal support for the existence of any of the forms of exercising the right to work analyzed in this article requires improvement in the norms of the current legislation, since any regulatory - the legal act must comply with the Constitution of Ukraine, which today guarantees everyone the right to work, and the fundamental international normative acts ratified by our state. The conclusions provide suggestions necessary to balance the various forms of exercise of the right to work and provide equal opportunities for persons who have decided to exercise their right to work on farms to use all the forms described in this article. The prospects of further research are indicated, which consist of identifying existing problems in implementing the right to work on farms and in the scientific development of issues aimed at their improvement.

Keywords: farming, farm members, labor relations, labor contract, civil law contract, seasonal labor contract.

Стаття надійшла до редакції 16.12.2023 р.

Бібліографічний опис статті:

Лисяк О. І., Крічфалушій-Степанова К. М. Скасування мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення як поштовх до вдосконалення правових питань щодо реалізації права на працю у фермерських господарствах. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права*. 2024. № 1. С. 77-82.

Lysiak O., Krichfalushii-Stepanova K. Cancellation of the moratorium on the sale of agricultural land as an impetus to improve legal issues regarding the implementation of the right to work in farms. *Actual problems of innovative economy and law*. 2024. No. 1, pp. 77-82.

УДК 342.92

DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2024-1-17>

ПАРАНИЦЯ Сергій Павлович, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри правоохоронної діяльності, Державний податковий університет, <https://orcid.org/0000-0001-7907-1220>

ПРАВООХОРОННА ДІЯЛЬНІСТЬ У СФЕРІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Параниця С.П. Правоохоронна діяльність у сфері економічної безпеки.

У статті звернено увагу на забезпечення процесів формування кадрового потенціалу професійної підготовки майбутніх працівників правоохоронної діяльності у сфері економічної безпеки. Підготовка кадрів є особливою складовою забезпечення процесів формування кадрового потенціалу будь-якої галузі державного управління, зокрема правоохоронної сфери. Проаналізовано категорії суб'єктів економічної безпеки, виявлено переваги та недоліки. Досліджено актуальні проблеми підготовки фахівців з економічної безпеки. Проаналізовано функціонування правоохоронної діяльності в Україні у сфері економічної безпеки та розроблені рекомендації стосовно реформування цієї системи. Наведено визначення понять «правоохоронна діяльність» та «економічна безпека». Виражена специфіка та особливі умови, у яких правоохоронці здійснюють свою фахову діяльність у сфері економічної безпеки, формує високі вимоги до них, зумовлює необхідність постійного вдосконалення професійної підготовки фахівців

економічної безпеки у вищих навчальних закладах, які здійснюють таку підготовку. Зміцнення економічної безпеки держави розкривається через її основні функції, які вимагають свого уточнення з огляду на забезпечення основної сутності держави – гарантування безпеки кожної окремої людини у різних сферах діяльності. Проаналізовано роботу суб'єктів економічної безпеки, відповідно, можна стверджувати, що зміцнення економічної безпеки має перейти з ручного на автоматизований режим управління. Досягти цього можна завдяки постійному моніторингу значень задалегідь визначених показників індикаторів стану системи (якою є держава) та автоматичному реагуванню на їх відхилення. Саме для цього має розроблятися автоматизована система використання діаграм безпеки (що є першим кроком до зазначеної мети), одним з елементів якої є так званий «компас безпеки». Сформульовано рекомендації щодо побудови ефективної системи суб'єктів економічної безпеки. Визначено питання стану економічної безпеки в Україні, а також прогноз і перспектива її захисту від зовнішніх і внутрішніх загроз.

Ключові слова: професійна компетентність, правоохоронна діяльність, економічна безпека, правоохоронні відносини у сфері економічної безпеки.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сьогодні Україна переживає період економічних перетворень, коли в державі створюється потужний недержавний сектор економіки, а також відбуваються процеси, що потребують швидкого і коректного реагування з боку держави на економічні й політичні події в Україні та світі. Потреба у визначенні правоохоронної діяльності зі зміцнення економічної безпеки гостро постає тому, що в Конституції України проголошено: «Україна є суверенна і незалежна, демократична, правова держава». Економічна безпека України, як ніколи, потребує захисту, саме правоохоронна діяльність має стати таким вагомим інструментом захисту держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам правоохоронної діяльності у сфері економічної безпеки присвячені праці таких учених: О. Баганець, О. Бандурка, Є. Бараш, О. Бондаренко, Ю. Голодник, С. Гусарев, О. Користін, В. Терехов, С. Ткаченко, С. Шабеля, В. Черней, С. Чернявський та ін. Проте недостатньо вирішеними залишаються питання розвитку правоохоронної діяльності щодо визначення сутності категорії економічної безпеки, переліку її структурних підсистем і елементів, які суттєво впливають на її стан і визначають перспективи розвитку країни. Не вповні досліджено проблему, пов'язану з впливом факторів економічної безпеки, зокрема на рівень економічної безпеки країни.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Завданням дослідження еволюції поглядів на формування напрямів діяльності держави з метою вдосконалення наукового обґрунтування перспектив розвитку нормативно-правового та організаційного забезпечення правоохоронної діяльності у сфері економічної безпеки як складної системи з викремленням головних її підсистем і елементів.

Виклад основного матеріалу дослідження. З числа суб'єктів зміцнення економічної безпеки країни особлива роль відводиться державі, на яку покладено безліч різноманітних завдань, зокрема й економічного характеру. Для їх успішного розв'язання держава вживає низку законодавчо допустимих заходів, таких як прийняття (затвердження) відповідних нормативно-правових актів, розвиток міжнародної співпраці, створення спеціальних органів, формування сприятливих передумов для їх функціонування (підготовка кадрів, фінансування, матеріально-технічне забезпечення) тощо.

О. Баганець зазначає, а чи не про Україну говорив свого часу визнаний у світі реформатор – прем'єр-міністр Сінгапуру Лі Куан Ю: «Найбільше нам потрібні стабільність, визначеність,

безпека, демократія не працює в умовах хаосу, закони не діють, коли немає порядку!» [1].

На думку С. Шабеля, однією з визначальних проблем розуміння правоохоронної діяльності та функціонування відповідних органів є суперечливе нормативно-правове регулювання вказаної сфери [2, с. 239]. Відсутність потрібної кількості актів нормативно-правового регулювання змусило незалежну Україну спростити власну систему зміцнення безпеки. Тому на початку існування нашої держави використовували знання та засоби, які були сформовані за іншої системи, зокрема і в питанні підготовки кадрів щодо зміцнення економічної безпеки в правоохоронній діяльності.

Підготовка кадрів є особливою складовою забезпечення процесів формування кадрового потенціалу будь-якої галузі державного управління, зокрема правоохоронної сфери. Характерною рисою діяльності правоохоронців є детальна правова регламентація, яка, зокрема, передбачає застосування владних повноважень. Для правоохоронної діяльності властиві: соціальна та державна значущість; висока фізична, емоційна й інтелектуальна напруженість; більш жорстка регламентація та правове регулювання взаємовідносин між її учасниками (порівняно з іншими професіями); необхідність виконання службових обов'язків у різних погодних, кліматичних умовах, часових інтервалах і т. ін.; високий рівень співпраці (колективності) у процесі діяльності; високий ступінь упорядкованості вертикальних і горизонтальних взаємин; постійна зміна одних видів дій на інші, що зумовлюється різною оперативною обстановкою.

Крім того, такий вид діяльності потребує розв'язання різних ситуацій, у яких необхідно оперативно обирати шляхи, методи й способи не тільки вирішення, а й можливості професійної підготовки майбутніх працівників правоохоронної діяльності особливо у сфері економічної безпеки. Професійна підготовка фахівців у сфері правоохоронної діяльності базується на двох основних комплексах: загальній професійній підготовці і спеціальній (службово-бойовій) підготовці до діяльності в нетипових ситуаціях.

Ю. Голодник наголошує, що важливу роль у діяльності правоохоронця відіграє його професійна компетентність, особисті позитивні людські якості, які впливають на формування його як особистості. Висловлена думка, що професійна діяльність правоохоронця нерозривна з його професійною компетентністю. Автор надає теоретичне визначення поняття «професійна компетентність» як сукупність набутих і необхідних професійних знань, умінь і практичних навичок, які залежно від сфери професійної діяльності може виконувати правоохоронець у межах визначених

за посадою повноважень відповідно до закону та інших нормативно-правових актів. Доводить, що кожен правоохоронець повинен бути висококультурною людиною, мати високий рівень правової культури, толерантності, людяності [3, с. 256].

В. Євдокимов обґрунтовано відзначає вихідні положення освітнього механізму в частині визначеної мети (забезпечення процесів підготовки, перепідготовки, оновлення кадрів для правоохоронної системи держави за концепцією «Освіта впродовж життя» та формування освітньої траєкторії розвитку правоохоронної системи), сформованих завдань (формування кадрового резерву правоохоронної системи держави; підготовка та перепідготовка кадрів для правоохоронних органів; формування освітньої траєкторії розвитку правоохоронної системи; профілактика можливих професійних деформацій правоохоронців; забезпечення систематичного оновлення кадрового складу правоохоронних органів; забезпечення постійного удосконалення компетенції правоохоронців) та ідентифікованих принципів (професійності, системності, компетентності, обґрунтованості, комплексності, диференціації, безперервності, періодичності). Зазначене є основою формування організаційно-методологічних положень освітнього механізму та фактично формує вектори його розвитку в контексті підготовки та перепідготовки правоохоронців [4].

У Державному податковому університеті розроблена освітньо-професійна програма «Правоохоронна діяльність». Особливістю освітньої програми є набуття компетентностей у сфері економічної безпеки, здійснення дізнання, взаємодії з міжнародними інституціями під час вирішення спеціалізованих задач у сфері правоохоронної діяльності.

Узагальнення результатів сучасних наукових досліджень дає можливість виокремити у професійній правоохоронній діяльності щодо підготовки фахівців з економічної безпеки такі її види:

– пізнавальна діяльність, яка часто відбувається у дуже несприятливих умовах (дефіцит часу, протидія зацікавлених осіб і наявність інших ускладнювальних чинників);

– пошукова діяльність, сутністю якої є збір пошукової інформації з метою вирішення конкретних професійних завдань (наприклад, розкриття та розслідування злочинів здійснюється через знаходження, збір, закріплення, перевірку, оцінювання доказів та обґрунтування стосовно справи);

– конструктивна діяльність, особливості якої полягають у необхідності виділення головного, передбаченні резерву часу на непередбачувані обставини, у вмінні чітко визначити головне в конкретній оперативній обстановці чи напрямі роботи, в активному використанні цільового планування за найбільш важливими на цей час напрямками роботи;

– комунікативна діяльність, яка виявляється у необхідності для правоохоронця постійно вступати у стосунки та спілкування з громадянами та вирішення з ними різноманітних конфліктних ситуацій;

– соціальна діяльність правоохоронців полягає в тому, що вони організують на своїх ділянках роботи різними засобами та методами боротьбу зі злочинністю, виконуючи тим самим завдання, які ставить перед ними держава і

суспільство; зміст соціальної діяльності полягає в проведенні системи профілактичних заходів з певними категоріями громадян, участі у перевихованні злочинців, супроводі їх після відбування покарання, правовій пропаганді.

– посвідчувальна діяльність полягає у приведенні всієї отриманої стосовно справи інформації в спеціальну передбачену законом форму (у вигляді постанови, протоколу, вироку та ін.);

– організаційна діяльність, яка покликана забезпечити оптимальні умови для здійснення всіх інших видів діяльності правоохоронця; це діяльність, спрямована на згуртування людей для реалізації висунутої ідеї чи завдання.

Отже, виражена специфіка та особливі умови, у яких правоохоронці здійснюють свою фахову діяльність у сфері економічної безпеки, формує високі вимоги до них, зумовлює необхідність постійного вдосконалення професійної підготовки фахівців економічної безпеки у вищих навчальних закладах, які здійснюють таку підготовку.

Характеризуючи поняття «правоохоронна діяльність», важливо мати на увазі, що в нього нерідко вкладається різний зміст. Так, для одних фахівців-практиків така діяльність – це те, що роблять компетентні державні органи у сфері боротьби зі злочинністю та іншими правопорушеннями (ставиться знак рівності між поняттям правоохоронної діяльності та поняттям боротьби зі злочинністю, правопорушеннями). Для інших – це забезпечення громадського порядку в громадських місцях, на вулицях, контроль за правильним проведенням масових заходів тощо.

Зазначимо, що у відповідному каталозі спеціальностей правоохоронну діяльність визначено як діяльність спеціально уповноважених державних органів, основною функцією яких є: виявлення, припинення і попередження правопорушень, відновлення порушених прав або покарання правопорушника, якщо відновлення порушених прав неможливе. Підготовка за цієї спеціальністю орієнтує передусім на роботу в правоохоронних органах, в адвокатурі, у судових та інших державних органах. Однак різноманіття, повнота і всебічність одержуваних знань і досліджуваних дисциплін дозволяє з успіхом реалізувати себе і в інших сферах юриспруденції, зокрема пов'язаних з економічною діяльністю [5; 6].

Отже, правоохоронна діяльність у сфері зміцнення економічної безпеки держави – це така публічна діяльність, яка здійснюється з метою охорони права спеціально уповноваженими інституціями шляхом застосування юридичних заходів впливу з суворим дотриманням встановленого законом порядку.

Важливою проблемою, яка залишилась невирішеною в правоохоронній сфері, є поняття, межі та сутності економічної безпеки як засадничого правового феномену.

Зміцнення економічної безпеки держави розкривається через її основні функції, які вимагають свого уточнення з огляду на забезпечення основної сутності держави – гарантування безпеки кожної окремої людини у різних сферах діяльності. Так, розуміння повноважень державних органів влади у загальній системі зміцнення

економічної безпеки держави через виконання державою основних її функцій набуває особливої актуалізації [7, с. 16]. Вочевидь, що з числа наявних функцій держави у контексті діяльності досліджуваних нами суб'єктів особлива роль відводиться правоохоронним, реалізуючи які, вітчизняні правоохоронні органи виконують завдання й щодо зміцнення економічної безпеки держави.

Зміцнення економічної безпеки належить до числа одних з найважливіших національних пріоритетів. У правовій літературі досить рідко коректно дають визначення економічній безпеці, як правило, використовуючи метод «поняття через поняття». Поняття «економічна безпека» стало затребуваним в Україні з моменту здійснення активних економічних трансформацій.

Поряд з важливістю визначення поняття «економічної безпеки» також особливе значення має визначення чинників, які впливають на рівень економічної безпеки та є потенційною загрозою національним інтересам і національній безпеці України. Для ефективного та якісного гарантування економічної безпеки необхідно визначитись не тільки з завданнями та об'єктами економічної безпеки, важливим питанням є визначення суб'єктів гарантування економічної безпеки.

В Україні поки нема єдиного органу у сфері гарантування економічної безпеки держави. Функції координації та контролю за діяльністю органів зміцнення економічної безпеки держави виконує Рада національної безпеки і оборони України, у складі якої діє Служба з питань економічної безпеки. І таким суб'єктом гарантування економічної безпеки є Бюро економічної безпеки України у зміцненні національної економічної безпеки. На сьогодні залишається незрозуміле нормативне бачення місця БЕБ у системі економічної безпеки, що міститься в Стратегії економічної безпеки України на період до 2025 р., затвердженої Указом Президента України від 11 серпня 2021 р. №347/2021. Згідно з п. 21.1. Стратегії, одним із завдань у сфері фінансової безпеки є розбудова ефективної моделі боротьби зі злочинами в економічній сфері шляхом забезпечення діяльності Бюро економічної безпеки України [8].

Специфічним суб'єктом гарантування економічної безпеки держави є правоохоронний орган спеціального призначення, що забезпечує державну безпеку України, – Служба безпеки України. Відповідно до законодавства, Служба безпеки України як один з головних суб'єктів національної безпеки забезпечує захист державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності, економічного, науково-технічного та оборонного потенціалу України. Ще одним правоохоронним органом – суб'єктом гарантування економічної безпеки держави є Національне антикорупційне бюро України, на яке покладається обов'язок з попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних правопорушень, віднесених до його підслідності, а також запобігання вчиненню нових. Згідно зі ст. 1 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14 жовтня 2014 р. завданням цього органу є протидія кримінальним корупційним правопорушенням, які вчинені вищими

посадовими особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, і становлять загрозу національній безпеці.

Ще одним суб'єктом економічної безпеки є суди загальної юрисдикції, оскільки вони забезпечують судовий захист суб'єктів економічної безпеки, права яких були порушені внаслідок здійснення діяльності з гарантування економічної безпеки, та можуть здійснювати судочинство у цій сфері.

Проаналізувавши роботу зазначених суб'єктів економічної безпеки, можна стверджувати, що зміцнення економічної безпеки має перейти з ручного на автоматизований режим управління. Досягти цього можна завдяки використанню постійного моніторингу значень задалегідь визначених показників індикаторів стану системи (якою є держава) та автоматичному реагуванню на їх відхилення, якщо перегинатимуться дозволені межі (пороги). Саме для цього потрібно розробити автоматизовану систему використання діаграм безпеки (що є першим кроком до зазначеної мети), одним з елементів якої є так званий «компас безпеки».

Існують різні точки зору щодо чинників, які є потенційною загрозою економічній безпеці. Так, зокрема, до найбільш небезпечних загроз економічній безпеці України належать: неефективність державного регулювання та керованості соціально-економічними процесами; зростання «тіньової» економіки, посилення її криміналізації; свідомі чи несвідомі дії представників вищих органів державної влади та управління, спрямовані на шкоду державі та національним інтересам; соціальна незахищеність значної частини населення, зростання бідності; непослідовність і безсистемність у здійсненні економічних реформ, відсутність власної моделі реформ та їх ідеологічного забезпечення; деформована структура виробництва, відсутність науково обґрунтованої структурної перебудови економіки; неефективність податкової системи, масове ухилення від сплати податків; неефективне управління державним сектором економіки; високий рівень матеріало- та енергомісткості виробництва; корупція в управлінській сфері; недосконалість національного законодавства, пов'язаного з регулюванням економічних процесів; домінування видобувних і базових галузей з низьким ступенем перероблення сировини; незадовільна орієнтація на виробництво продукції кінцевого споживання; застарілі технології у більшості галузей виробництва [9, с. 38; 10].

Як зазначає, О. Бандурка названі загрози потребують суттєвих змін в економіці, політиці та підприємстві, що пов'язано щонайменше з трьома основними факторами змін: реформуванням та оновленням основних галузей суспільного виробництва, що забезпечують задоволення національних інтересів у державній формі власності, формуванням сучасної правової бази економічного розвитку та фінансової безпеки та створенням конкурентоздатних суб'єктів господарювання приватної форми власності в різних галузях економіки, що не мають стратегічного значення для національної безпеки, проте здатні забезпечити економічні потреби громадян [11, с. 17].

В. Терехов, розглядаючи правоохоронні економічні відносини в межах поняття «економічна безпека», стверджує, що воно повинне визначатись не з позиції сфер, а найперше метою – добробут, процвітання держави та суспільства загалом. Універсальним еквівалентом останнього є рівень ВВП. Таке формулювання має найбільш чітко відображати сенс роботи правоохоронної діяльності у сфері економічної безпеки. На погляд автора, правоохоронні відносини у сфері економічної безпеки – це вид правової взаємодії між суб'єктами публічного адміністрування, наділеними правоохоронними повноваженнями та іншими невідомими особами, що виникла в результаті вчинення правопорушення, яке посягає на економічні інтереси держави (зокрема, за її межами), суб'єктів господарювання, погіршує фінансово-інвестиційний клімат і спрямоване на відновлення порушеного права і притягнення винних до юридичної відповідальності [12, с. 31].

Виходячи з позиції сьогодення, коли звертається увага на розвиток бізнесу і зменшення впливу суб'єктів економічної безпеки на їх діяльність, відповідно, це має безпосередній вплив не лише на ринок праці, але й на економіку країни загалом. Наявність стількох органів по боротьбі з економічними злочинами призводить до проблеми розмежування компетенцій, дублювання повноважень, координації взаємодії і найголовніше – колективної безвідповідальності. У практичному плані гарантувати економічну безпеку країни означає створити якусь систему її самозбереження, що автоматично приводила б у рух її механізми захисту від тієї або іншої загрози.

Більшість дослідників схиляється до думки, що економічна безпека сприяє створенню надійної та забезпеченої всіма необхідними засобами держави, захищеності національно-державних інтересів у сфері економіки. Водночас основним критерієм економічної безпеки є здатність економіки країни зберігати та підвищувати стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз.

На думку С. Ткаченко, економічна безпека зміцнюється як чисто економічними методами, так і засобами неекономічного характеру: політичними, військовими й іншими, включаючи захист секретів. Своєю чергою, варто підкреслити, що безпека в суміжних позаекономічних сферах забезпечується не тільки специфічними для них методами, але значною мірою й економічними

засобами, зокрема завжди з залученням грошових і інших ресурсів економічного характеру [13, с. 281].

А. Ткаченко та К. Маменко вважають, що розвиток людства засвідчує, що епоха застосування військових переваг і дій для вирішення спірних питань минає. Тобто настав час економічних війн, для перемоги в яких використовують різні види економічної зброї: економічний диктат, економічну блокаду, економічну експансію (торговельну, трудову, фінансову тощо), розбалансування розвитку регіонів, штучні та природні фінансові кризи і таке інше [14, с. 129].

Серед всіх наявних державних структур, які так чи інакше гарантують економічну безпеку країни, необхідно виокремити правоохоронні органи. Правоохоронні органи символізують присутність держави в нашому повсякденному житті, її здатність втрутитися і захистити, коли такий захист потрібен. Вони можуть бути також символом цілісності суспільства і його відданості цінностям честі, обов'язку, уособлюють монополію держави на застосування примусу, що, своєю чергою, є необхідною умовою забезпечення ефективної дії права, а також покликані стримувати суспільство від вчинення злочинів, аморальних дій, злих намірів, змов та інших протиправних дій [15, с. 12].

Створення єдиного спеціалізованого органу має підвищити ефективність боротьби з економічними злочинами.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, невідкладним завданням, що потребує своєчасного вирішення в сучасних умовах, залишається успішне завершення реформи правоохоронної системи. Надійна економічна безпека держави можлива лише за комплексного і системного підходу до її організації. Це не можливо здійснити без належного теоретичного осмислення природи і сутнісних характеристик правоохоронної діяльності в зміцненні економічної безпеки, механізму її реалізації. Тому повинен бути взаємоконтроль і взаємоповага розвитку правоохоронної діяльності. І на має переважати боротьба з економічною злочинністю на найвищих рівнях. Тому протягом останніх років в українському суспільстві дуже активно обговорюють необхідність створення єдиного правоохоронного органу у сфері правоохоронної діяльності щодо гарантування економічної безпеки держави.

Література.

1. *Баганець О.В.* Про реальний стан боротьби зі злочинністю. 2020. URL: <https://resonance.ua/pro-realniy-stan-borotbi-iz-zlochinn/>.
2. *Шабетя С.А.* Сучасний стан та перспективи розвитку нормативно-правового та організаційного забезпечення правоохоронної діяльності у сфері безпеки держави. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 7. С. 238-241. URL: <http://www.lsej.org.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/2-uncategorised/140-7-2021>.
3. *Голодник Ю.М.* Професійна підготовка правоохоронців як одна із найважливіших функцій держави. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2023. № 3. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/284720/278806>.
4. *Євдокимов В.В.* Освітній механізм формування та реалізації державної політики в сфері правоохоронної діяльності. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. № 7. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2156-2019.7.4>.
5. Каталог спеціальностей. Правоохоронна діяльність. 2020. URL: <https://abiturients.info/uk/oblastznanij-new/26-grazhdanskaya-bezopasnost/262-pravoohranitel'naya-deyatelnost>.
6. *Романова А.* Правоохоронна діяльність і воєнний стан: морально-правові особливості. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка"*. Серія: "Юридичні науки". 2022. № 3 (35). С. 89-94.
7. *Гбур З.В.* Основні функції держави у сфері забезпечення економічної безпеки. *Актуальні проблеми державного управління*. 2017. № 2. С. 16-24.
8. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України "Про Стратегію економічної безпеки України на

період до 2025 року": Указ Президента України від 11 серпня 2021 року № 347/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/347/2021>.

9. **Базилук Я.В., Давиденко С.В., Венцовський Д.Ю.** Економічна безпека України в умовах гібридної агресії: аналітична доповідь. Київ: НІСД, 2017. 84 с.

10. **Джафарова М.В., Шевчук Т.А., Калиновська Я.О., Стацук А.Ю.** Економічна безпека України: економіко-правовий аспект. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2019. № 3(30). С. 78-84.

11. **Бандурка О.М.** Економічна безпека України: виклики та загрози. *Економічна безпека держави в контексті національних інтересів*: зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. Харків: ХНУВС, 2021. С. 16-18.

12. **Терехов В.Ю.** Правоохоронні відносини у сфері економічної безпеки (в контексті роботи Бюро економічної безпеки України). *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2022. Том 33 (72). № 3. С. 29-33.

13. **Ткаченко С.О.** Сценарний підхід до вирішення задач економічної безпеки. *Правова наука і державотворення в Україні у контексті інтеграційних процесів*. 2023. С. 281-282.

14. **Ткаченко А.М., Маменко К.І.** Філософські засади забезпечення економічної безпеки держави (з викладенням основ філософії екосенту). 2011. С. 121-130. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/50579969.pdf>.

15. **Гаруст Ю.В., Мельник В.І.** Правоохоронні органи на захисті економічної безпеки України: адміністративно-правовий аспект: монографія. Суми: видавничо-виробниче підприємство «Мрія», 2019. 256 с.

References.

1. **Bahanets', O.V.** (2020). Pro real'nyj stan borot'by zi zlochynnistiu. [About the real state of crime fighting]. Available at: <https://resonance.ua/pro-realnyj-stan-borotbi-iz-zlochinn/>.

2. **Shabetia, S.A.** (2021). «The current state and prospects for the development of regulatory and organizational support for law enforcement activities in the sphere of state security». *Yurydychnyj naukovyj elektronnyj zhurnal*. № 7. pp. 238-241. Available at: <http://www.lsej.org.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/2-uncategorised/140-7-2021>.

3. **Holodnyk, Yu.M.** (2023). «Professional training of law enforcement officers as one of the most important functions of the state». *Elektronne naukove vydannia «Analitichno-porivnial'ne pravoznavstvo»*. № 3. Available at: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/284720/278806>.

4. **Yevdokymov, V.V.** (2019). «Educational mechanism of formation and implementation of state policy in the field of law enforcement activities». *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*. № 7. Available at: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1657>. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2156-2019.7.4>.

5. Kataloh spetsial'nostej. Pravoohoronna diial'nist'. (2020). [Catalog of specialties. Law enforcement activity]. Available at: <https://abituriens.info/uk/oblastznaniy-new/26-grazhdanskaya-bezopasnost/262-pravoohranitel'naya-deyatelnost>.

6. **Romanova, A.** (2022). «Law enforcement activity and martial law: moral and legal features». *Visnyk Natsional'noho universytetu "L'viv's'ka politekhnika"*. Seriya: "Yurydychni nauky". № 3 (35). pp. 89-94.

7. **Hbur, Z.V.** (2017). «The main functions of the state in the sphere of ensuring economic security». *Aktual'ni problemy derzhavnoho upravlinnia*. № 2. pp. 16-24.

8. Pro rishennia Rady natsional'noi bezpeky i oborony Ukrainy "Pro Stratehiu ekonomichnoi bezpeky Ukrainy na period do 2025 roku": Uказ Prezidenta Ukrainy. (2021). [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine "On the Strategy of Economic Security of Ukraine for the period until 2025": Decree of the President of Ukraine]. № 347/2021 dated August 11, 2021. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/go/347/2021>.

9. **Bazyliuk, Ya.B., Davydenko, S.V., Ventskovs'kyj, D.Yu.** (2017). *Ekonomichna bezpeka Ukrainy v umovakh hibrydnoi ahresii*. [Economic security of Ukraine in conditions of hybrid aggression]. NISD. Kyiv. Ukraine.

10. **Dzhaфарова, М.В., Шевчук, Т.А., Калиновская, Я.О., Стацук, А.Ю.** (2019). «Economic security of Ukraine: economic and legal aspect». *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. № 3(30). pp. 78-84. Available at: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/64fef9d8-f5f7-4d35-a73b-957b08e7d6be/content>.

11. **Bandurka, O.M.** (2021). «Economic security of Ukraine: challenges and threats». *Ekonomichna bezpeka derzhavy v konteksti natsional'nykh interesiv*. [Economic security of Ukraine: vyklyky ta zahrozy]. *Proceeding of the Materials of the Mizhnar. nauk.-prakt. konf. Kharkiv: KhNUVS, 2021*. S. 16-18.

12. **Terekhov, V.Yu.** (2022). «Law enforcement relations in the field of economic security (in the context of the work of the Bureau of Economic Security of Ukraine)». *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernads'koho. Seriya: iurydychni nauky*. Vol. 33 (72). № 3. pp. 29-33.

13. **Tkachenko, S.O.** (2023). «Scenario approach to solving problems of economic security». *Pravova nauka i derzhavotvorennya v Ukraini u konteksti intehratsijnykh protsesiv*. pp. 281-282. Available at: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d19a5bf7-decf-4ed2-991b-e31ae29554f0/content>.

14. **Tkachenko, A.M., Mamenko, K.I.** (2011). «Philosophical foundations of ensuring the economic security of the state (with an exposition of the foundations of the philosophy of the eco-sesent)». pp. 121-130. Available at: <https://core.ac.uk/download/pdf/50579969.pdf>.

15. **Harust, Yu.V., Mel'nyk, V.I.** (2019). *Pravoohoronnii orhany na zakhysti ekonomichnoi bezpeky Ukrainy: administratyvno-pravovij aspekt*. [Law enforcement agencies on the protection of economic security of Ukraine: administrative and legal aspect]. Vydavnycho-vyrobnyche pidpryemstvo «Mriia». Sumy. Ukraine.

Abstract.

Paranytsia S. Law enforcement activities in the field of economic security.

The article draws attention to ensuring the processes of forming the personnel potential of professional training of future law enforcement officers in economic security. Personnel training is a critical component of ensuring the processes of forming the personnel potential of any branch of public administration, particularly law enforcement. Categories of subjects of economic security were analyzed, and advantages and disadvantages were identified. Current problems of training specialists in economic security were studied. The functioning of law enforcement in Ukraine in terms of economic security was analyzed, and recommendations were developed regarding reforming this system. Definitions of "law enforcement" and "economic security" are provided. The expressed specificity and special conditions in which law enforcement officers carry out their professional activities in the field of economic security form high requirements for them and necessitate the constant improvement of the professional training of economic security specialists in higher educational institutions that provide such training. Strengthening the state's economic security is revealed through its primary functions, which require clarification to ensure the state's main essence- guaranteeing every individual's safety in various spheres of activity. The work of the subjects of economic security has been analyzed, and the strengthening of economic security should go from a manual to an automated management mode. This can be achieved by constantly monitoring the values of predetermined indicators of the system's state (which is the state) and automatically reacting to their deviations. For this purpose, an automated system for the use of safety diagrams should be developed (which is the first step towards the specified goal), one of the elements of which is the so-called "safety compass". Recommendations for building an effective system of economic

security subjects have been formulated. The issue of the state of economic security in Ukraine and the forecast and perspective of its protection from external and internal threats has been determined.

Keywords: professional competence, law enforcement activity, economic security, law enforcement relations in the field of economic security.

Стаття надійшла до редакції 16.12.2023 р.

Бібліографічний опис статті:

Параніця С.П. *Правоохоронна діяльність у сфері економічної безпеки. Актуальні проблеми інноваційної економіки та права.* 2024. № 1. С. 82-88.

Paranytsia S. *Law enforcement activities in the field of economic security. Actual problems of innovative economy and law.* 2024. No. 1, pp. 82-88.

УДК: 336.221

DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2024-1-18>

ПРОКОПЕНКО Валерія Юріївна¹, доктор економічних наук, професор, директор Навчально-наукового інституту економічної безпеки та митної справи, <https://orcid.org/0000-0002-4030-3255>

КОМАРНИЦЬКИЙ Віталій Мар'янович, доктор юридичних наук, професор, <https://orcid.org/0000-0003-1510-2395>

ГРИГОРЧУК Мирослав Васильович², кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри державно-правових дисциплін, <https://orcid.org/0000-0003-0523-030X>

БЕРЕСТЕНЬ Артем Валерійович¹, старший викладач кафедри кримінального судочинства та аналітичної діяльності, <https://orcid.org/0009-0004-6148-3453>

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МИТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ (ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ)

Прокопенко В. Ю., Комарницький В. М., Григорчук М. В., Берестень А. В. *Актуальні питання нормативно-правового забезпечення митного законодавства в Україні в умовах євроінтеграції (теоретико-правовий аспект).*

Стаття присвячена аналізу процесів реформування митного законодавства в Україні. Зокрема, розглянуто основні напрями цієї реформи, спрямовані на гармонізацію законодавства країни з європейськими стандартами, а також на підвищення ефективності митної системи та забезпечення відповідності міжнародним нормам. Зазначено важливі зміни, запроваджені законодавством, і їх вплив на діяльність митниць, підприємств і громадян. Проаналізовано інноваційні підходи та практики, спрямовані на вдосконалення процедур митного контролю, спрощення митних формальностей і зменшення корупційних ризиків. Дослідження має на меті розкрити сутність і перспективи розвитку митного законодавства в Україні в контексті євроінтеграційних процесів і вимог сучасного світового ринку. Розглянуто процес реформування митного законодавства в Україні, який спрямований на гармонізацію з європейськими стандартами та підвищення ефективності митної системи. Основний акцент статті зроблено на важливих змінах, що впроваджуються законодавством, які впливають на діяльність митниць, підприємств і громадян. Дослідження висвітлює інноваційні підходи та практики, спрямовані на вдосконалення митного контролю, спрощення митних формальностей і зменшення корупційних ризиків. Стаття має значний інформаційний потенціал для розуміння сутності та перспектив розвитку митного законодавства в Україні в контексті євроінтеграційних процесів і вимог сучасного світового ринку.

Ключові слова: митне законодавство, митна безпека, реформа, євроінтеграція, митні процедури, ефективність, гармонізація, корупційні ризики, міжнародні стандарти, Європейський Союз.

Постановка проблеми у загальному вигляді. У світлі глобальних трансформацій, таких як зміни у торговельних відносинах, розвиток технологій та економічні виклики, удосконалення нормативно-правового забезпечення митного законодавства України, а також його вплив на економічний, політичний і соціокультурний розвиток країни, стає необхідністю. Важливо зазначити, що цей процес не лише відображається у внутрішніх законодавчих актах, а й має значний вплив на зовнішньо-економічні відносини країни. Зміни у митному законодавстві регулюють не лише обмін товарами, а й впливають на євроінтеграційні процеси, інвестиційний клімат, технологічний прогрес і загальний економічний розвиток. Тому розуміння і вивчення змін у цьому сегменті правової системи України має велике значення як для національних, так і для міжнародних стейкхолдерів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Необхідність дослідження випливає з потреби розкриття зв'язку між загальновизнаними цінностями Європейського Союзу та процесом перетворення в Україні з метою адаптації національного митного законодавства до європейських стандартів. Учені цієї галузі зосереджуються на

теоретичних основах і практичних аспектах дослідження реформування національного митного законодавства та зовнішньоекономічної діяльності, зокрема М. Адамів, А. Годяк, М. Григорчук, М. Губа, О. Ілюшик, Н. Коваль, Б. Кормич, А. Мазур, О. Мельник, І. Новосад, І. Співак, А. Тодошук, В. Щербина та ін.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є удосконалення наявних підходів до впровадження загальноєвропейських стандартів щодо регулювання митного законодавства у правовій системі України. Основним завданням вбачасмо визначення теоретичних засад і практичних елементів цієї трансформації, а також оцінювання впливу євроінтеграційних процесів на розвиток митного законодавства країни. У статті розглянуто основні напрями реформи митного законодавства України з метою гармонізації з європейськими стандартами, а також розкрито перспективи подальшого розвитку цієї галузі в контексті євроінтеграційних зусиль України.

Виклад основного матеріалу дослідження. У червні 2022 р. представники 27 країн-членів Європейського Союзу проголосували за присвоєння Україні статусу кандидата на вступ до ЄС. Ця подія

¹Державний податковий університет, ²Університет «КРОК»